

31.1.2006

2875/2/04

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman

RATKAISU PANSSARIPRIKAATISSA VARUSMIESKOULUTUKSESTA VASTAAVIEN HENKILÖIDEN MENETTELYÄ KOSKEVASSA ASIASSA

1

ASIAN VIREILLETULO

Panssariprikaatissa 23.9.2004 suorittamani tarkastuksen yhteydessä tapaamani varusmiehet saattoivat tietooni tapahtumia, joissa he katsoivat Prikaatin varusmieskoulutuksesta vastaavien henkilöiden käyttäytyneen epäasiallisesti.

Esille tuodut tapahtumat olivat sisällöltään seuraavanlaisia:

1. Varusmiehet kertoivat kahdesta Panssariviestipataljoonan Panssariviestikomppaniassa käyttöön otetusta esineestä, "Padasjoen kivistä" sekä "Hättilän nuijasta". "Padasjoen kivi" on noin kilon painoinen kivi ja "Hättilän nuija" noin kahden kilon painoinen varsikäsikranaattia muistuttava puupölkky. Mikäli joku varusmies teki virheen, esimerkiksi jätti aseensa vartioimatta, hän joutui julkisesti kantamaan jompaakumpaa esineistä määrääjän. Esimerkiksi äskettäin pidetyllä leirillä yksi varusmies oli joutunut kantamaan Hättilän nuijaa mukanaan kahden päivän ajan. Kyseiselle menettelylle kerrottiin olevan komppanian kouluttajien hyväksyntä ja jopa jonkinlaiset kirjalliset ohjeet niiden käytöstä.
2. Varusmiehet kertoivat noin 3 viikkoa ennen tarkastusta sattuneesta tapauksesta, jossa eräs varusmies unohdettuaan rynnäkkökiväärinsä metsään ja huomattuaan asian autokuljetuksen yhteydessä joutui iltapäivän ajan kantamaan mukaan 3 metrin pituista oksankarahkaa.
3. Panssariviestipataljoonan Sotilaspoliisikomppanian kouluttajana toimineen yliluutnantin kerrottiin viime heinäkuun aikoihin suivaantuneen maastossa järjestettyjen ampumarjoitusten yhteydessä asetarkastustilanteessa niin, että hän oli käynyt käsiksi varusmieheen ja "heittänyt" hänet niskasta ja selästä kiinni pitämällä läheiseen metsään. Asiasta oli varusmiesten kertoman mukaan ilmoitettu komppanian päällikölle, kapteeni Ihamäelle, joka oli luvannut "hoitaa asian". Siitä, mihin toimenpiteisiin asian johdosta oli ryhdytty, ei varusmiehillä ollut tietoa.

Otin tapahtumat omana aloitteena tutkittavakseni ja pyysin 8.12.2003 Pääesikuntaa selvittämään edellä kerrottuja asioita ja ryhtymään niihin toimenpiteisiin, joihin Pääesikunta katsoi asioiden antavan aiheita.

ASIASSA SUORITETUT TOIMENPITEET

2.1

"Hättilän nuija" ja "Padasjoen kivi"

Pääesikunnan tutkintaosasto on suorittanut asiassa esitutkinnan (RIPEE04095/8.2.2005) esimiesaseman väärinkäyttämistä ja tuottamuksellista palvelusrikosta koskevassa asiassa. Esitutkinnassa kuulusteltiin rikoksesta epäiltynä yhdeksää henkilöä, joista kolme kuului Panssariprikaatin henkilökuntaan ja muut olivat varusmiespalvelustaan suorittavia alikersanteja. Asianomistajina kuultiin kahta varusmiestä.

Esitutkinta päätettiin 8.2.2005 saattamalla se syyttäjän harkittavaksi.

2.2

Oksankarahkan kantaminen

Pääesikunnan tutkintaosasto on suorittanut asiassa esitutkinnan (RIPEE04096/27.1.2005) esimiesaseman väärinkäyttämistä koskevassa asiassa. Esitutkinnassa kuulusteltiin rikoksesta epäiltynä kahta henkilöä, joista toinen kuului Panssariprikaatin henkilökuntaan ja toinen oli varusmiespalvelustaan suorittava alikersantti.

Esitutkinta päätettiin 27.1.2005 saattamalla se syyttäjän harkittavaksi.

2.3

Varusmieheen käsiksi käyminen

Pääesikunnan tutkintaosasto on suorittanut esitutkinnan (RIPEE04097/31.1.2005). Esitutkinnassa kuulusteltiin rikoksesta epäiltynä esimiesaseman väärinkäyttämiseen ja lievään pahoinpitelyyn Panssariprikaatissa yliluutnanttina palvelevaa henkilöä.

Asian johdosta laaditussa Läntisen Maanpuolustusalueen Esikunnan sotilaslakimiehen lausunnossa kerrottiin laadittuun esitutkinta-aineistoon perustuen, että rikoksesta epäilty yliluutnantti oli johtaessaan alokkaiden ampumakoulutusta ilmoittanut alokkaille, että hän veisi metsään seuraavan alokkaan, joka suorittaisi ilmoituksen virheellisesti. Eräs alokas oli omalla vuorollaan tehnyt ilmoituksen virheellisellä tavalla, jolloin yliluutnantti oli tarttunut häntä oikeasta olkapäästä kiinni ja ohjannut hänet pois rivistä oikean käden kyynänpäästä kiinnipitämällä 10–15 metrin päähän metsän reunaan. Tämän jälkeen kyseinen alokas oli seisonut metsän reunassa kasvot rivistöön päin asetarkastuksen loppuun suorittamisen ajan arviolta noin viisi minuuttia.

Asia käsiteltiin esitutkinnan päättämisen jälkeen sotilaskurinpitolain mukaisessa sotilaskurinpitomenettelyssä. Yliluutnantin katsottiin menettelyllään syyllistyneen

rikoslain 45 luvun 3 momentin mukaiseen lievään palvelusrikokseen rikkomalla Yleistä Palvelusohjesääntöä (kohta 70) ja hän sai kurinpitoseuraamuksena prikaatin komentajan muistutuksen.

3

KANNANOTTO

Puolustusvoimat on suorittanut edellä mainituissa omana aloitteena tutkittavaksi ottamissani asioissa erilliset esitutkinnot tapahtumien selvittämiseksi sekä mahdollisen rikosoikeudellisen vastuun toteuttamiseksi.

Kaksi toimitetuista esitutkinnoista on johtanut syyteharkintaan ja yhden esitutkinnan perusteella on määrätty kurinpitoseuraamus.

Syyttäjä on harkinnassaan 12.12.2005 päättänyt nostaa syytteet esitutkinnessa tutkituista tapahtumista ja erään epäillyn osalta tehnyt päätöksen syyttämättä jättämisestä. Hämeenlinnan kihlakunnan syyttäjänvirastosta 19.1.2006 saadun tiedon mukaan asian on määrä olla ensimmäisen kerran esillä Hämeenlinnan käräjäoikeudessa 20.2.2006.

Pidän nyt toteutettua esitutkintamenettelyä ja sen jälkeisiä toimenpiteitä minulle tapahtuneesta kertoneiden varusmiesten oikeusturvan toteutumisen ja tapahtumien selvittämisen kannalta riittävänä. Näin ollen olen katsonut, ettei asia edellytä enempiä toimenpiteitä laillisuusvalvontani puitteissa.